

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

DOI 2023

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

«Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI»

Respublika ilmiy-amaliy anjumani

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
ILMIY MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI

2023-yil 15-dekabr, maxsus son

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'iroatboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 540 sahifa, 15-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'iroatboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javoxir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

UO'K: 338.48 (075)

KBK: 65.433(011)

“Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH ISTIQBOLLARI”. Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to‘plami. – T.: “YalT” jurnali, 2023. – 540-b.

To‘plamga xorijiy va mahalliy olimlar, sohaning yetuk mutaxassislari va oliy o‘quv yurtlarida turizm sohasidagi muammolar bo‘yicha ilmiy izlanishlar olib borayotgan doktorantlar, tadqiqotchilar, vazirlik, qo‘mita va turli mulkchilik shaklidagi korxona, tashkilotlarning yetakchi mutaxassislari, magistrnlarning ilmiy izlanishlarining natijalari kiritilgan.

To‘plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va keltirilgan huquqiy-me‘yoriy hujjatlarning haqqoniyligi, tadqiqdiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Mas‘ul muharrir: t.f.d., prof. K.A. Sharipov

Konferensiya tahrir hay‘ati: i.f.d., prof. M.P.Eshov, i.f.d., prof. G.Q.Abduraxmanova, i.f.d., prof. S.K.Xudoyqulov, i.f.d., prof. M.A.Yuldashev, i.f.d., prof. A.M.Abduvohidov, i.f.d., prof.M.T.Aliyeva, i.f.d., prof. A.A.Eshtayev, i.f.d., prof.A.N.Norchayev, i.f.n.,prof. S.R.Safayeva, i.f.n., dots. D.I.Abidova, i.f.n., dots. X.Ochilova,i.f.n., dots. M.Nurfayziyeva.

Taqrizchilar:

Sh. Ergashxodjayeva, i.f.d., prof.

U. G‘afurov, i.f.d., prof.

Ushbu Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida o‘tkazilayotgan «Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH ISTIQBOLLARI» mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman to‘plami O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-6856-0-4

SAYYOHLIK YO'NALISHLARIGA TASHRIF BUYURUVCHILAR UCHUN AQLLI TEKNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

To'xtayeva Xurshida Farhodovna

Turizmni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot instituti tayanch doktranti

Annotatsiya: Smart (aqlli) turizm - bu global miqyosda sayyohlik yonalishlarining tobora ortib borayotgan ishonchini tasvirlash uchun qo'llaniladigan yangi tushuncha. Hozirgi kunda turistik yo'nalishlarni aqlli boshqarish kontsepsiyasi ustuvor vazifaga aylanmoqda. Tadqiqotimizning maqsadi aqlli texnologiyalarning turist sifatida tashrif buyuruvchilarga ijobiy tajribasini shakllantirishga ta'sirini tahlil qilish va iste'molchilar xulq-atvorining jihatlarini faol va aks ettiruvchi bosqich sifatida ko'rib chiqishdir. Tadqiqotda ilgari surilgan g'oya asosida aqlli texnologiyalarning har bir aqlli manzillarga tashrif buyuruvchilar (iste'molchilar) tajribasini shakllantirishga ta'siri ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: smart-turizm, turizm, aholi, farovonlik, sayohat, iste'mol, talab, taklif, rivojlanish, iqtisodiyot.

Abstract: Smart (aqlli) tourism is a new concept used on a global scale to describe the growing confidence of tourism. Nowy kunda turistik yo'nalishni chikili kontsepsiyasi iyyiyish vazifiga aylalighin. The purpose of our research is to analyze the impact of smart technologies on the formation of positive experiences of visitors as tourists, and to analyze the behavioral aspects of consumers as a part of action and feedback. The research was based on the idea of a smart technology.

Key words: smart-tourism, tourism, aholi, afdollyk, saiogat, iste'mol, talab, taklif, ryvoylanish, ichtisodiiot.

Аннотация: Умный (ақлли) туризм - бу глобал миқйосда саяйохлик йоналишларини тобора ортиб борайотган ишончини тасвирлаш учун қо'лланладиган янги тushuncha. Хозирги кунда туристик йоналишларни ақлли бошқариш концепции устувор вазифага айланмоқда. Тадқиқотимизнинг мақсади ақлли technologyalarning туристический сифатида ташриф байурувчиларга иджобий таджрибасини шакллантиришга та'сирини тахлил кишиш ва исте'молчилар хулк-атворининг джихатларини фаол ва акш эттирувчи боскич сифатида кориб чикишдир. Тадқиқотда илгари сурилган г'оя асосида ақлли technologyalarning har bir ақлли manzillarga tashrif buyuruvchilar (iste'molchilar) tajribasini shakllantirishga ta'siri ko'rib chiqilgan.

Ключевые слова: смарт-туризм, туризм, ахоли, фаровонлик, саиогат, есте'мол, талаб, таклиф, ривой-ланиш, ичтисодиёт.

KIRISH

Aqlli turizm sayohatni tashkil qilishda istiqbolli va innovatsion yondashuvni taqdim etadi, bu ularni yanada qulay, xavfsiz va ekologik jihatdan barqaror qiladi. Bu nafaqat sayyohlarga sayohatdan ko'proq zavq olishga yordam beradi, balki tabiat va madaniy me'rosni saqlashga yordam beradi. Kelajakda aqlli turizm, shubhasiz, bizning hayotimizning ajralmas qismi va ko'plab sayyohlar uchun kundalik amaliyotga aylanadi.

O'zbekistonda aqlli turizmni joriy etish zamonaviy texnologiyalarni madaniy me'ros va atrof-muhitni muhofaza qilish bilan uyg'unlashtirishi mumkin, bu esa turizm sohasini rivojlantirishga hamda tashrif buyuruvchilar uchun qulaylik va xavfsizlikni ta'minlashga yordam beradi.

Mamlakatimizdagi aqlli turizmni turistik tajribani yaxshilash, xizmat korsatish darajasini oshirish va mamlakat turizm sohasida ekologik barqarorlikka erishish uchun zamonaviy axborot texnologiyalari va innovatsiyalardan foydalanishni o'z ichiga olgan kompleks yondashuv sifatida ilmiy jihatdan tushuntirish mumkin.

Texnologik taraqqiyot sharoitida aqlli manzil deb ataladigan turistik manzillar yaratildi. Bu manzillar sayyohlarga zavqlanishning yangi usulini boshdan kechirishga yordam beradigan yangi manzil turi sifatida ko'riladigan bo'ldi. Sayyohlarga unutilmas tashriflarni boshdan kechirishlari uchun aqlli yo'nalishlarni va hissiyotlarni birgalikda yaratish imkoniyatlarini taqdim etish muhimdir. Bugungi sayyohlar boradigan manzillarida hayratda qolishni istaydilar va nima qilish kerakligi, nimani ziyorat qilish va aqlli vositalar yordamida joyni qanday izlash haqida xabardor bo'lishni xohlashadi.

Xozirgi kunda sayyohlar uchun sayyohlik obyektlari, madaniy tadbirlar, transport infratuzilmasi va boshqa xizmatlar to'g'risidagi ma'lumotlarga kirishini ta'minlash uchun mobil ilovalar, raqamli platformalar, interaktiv internet-resurslar va elektron bron qilish tizimlari kabi zamonaviy AKT(Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari)ni joriy etish juda muhimdir. Turizm AKTni rivojlantirish maqsadida turizm, axborot texnologiyalari va barqaror rivojlanish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar doirasida olimlarning ilmiy-nazariy yondashuvlarini tahlil qilish ahamiyatlidir. O'zbekistonda aqlli texnologiyalardan foydalanish holda turizm sohasini yanada rivojlantirish mamlakatimizda turizm sohasida amalga oshirilishi lozim bo'lgan strategiyalar va tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi umumiy yondashuv natijasidir, bu asosan turizmning holati bilan belgilanadigan natija sifatida ishlaydi. Turistlarning xarajatlari mahalliy byudjetga katta miqdorda tushumlarni ta'minlaydi. Mintaqa aholisi daromadlarini jamg'aradi, ish haqi shaklida, ijara shaklida va o'z ehtiyojlarini qondirishga sarflaydi, bu mahalliy tovarlar va ko'rsatilgan xizmatlar hajmini ortishiga olib kelib, iqtisodiy faoliyatning o'sishiga ham katta hissa qo'shadi. Bu o'z navbatida turistik oqimning o'sishiga olib keladi va mehnat resurslariga bo'lgan ehtiyoj nafaqat turizm sohasida, balki iqtisodiyotning tegishli tarmoqlarida ham mahalliy mehnat resurslari bandligini oshirishni taminlaydi. Turizm samarali bandlikni kengaytirish natijasida ayollar va yoshlar bandligi ta'minlanadi. Turizm barqaror rivojlanishiga mintaqaning ijtimoiy-madaniy xususiyatlariga ijobiy ta'sir krsatadi, chunki u tabiatni muhofaza qilishga ham yordam beradi (Abdo, 2020) [1].

Turizm dunyo iqtisodiyoti va ko'plab mamlakatlarning milliy iqtisodiyoti uchun iqtisodiy faoliyatning eng muhim sohasiga aylandi. Bundan tashqari, turizm faoliyati va sanoati mehmondo'stligida turizmni boshqarish uchun qaror qabul qilishning ahamiyati axborot to'plash, uzatish va axborotni qayta ishlash jarayonlariga bevosita bog'liq bo'lib qoldi (Yin va Zhu, 2021) [2].

Turistik biznesni axborot bilan qo'llab-quvvatlash, turistik faoliyat va uni qayta ishlashga mo'ljallangan ixtisoslashtirilgan axborot texnologiyalari to'g'risidagi ma'lumotlar bazasining samarali ishlashini ta'minlaydigan turistik to'plam shakllantirishni taqozo etmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm noyob biznes turi bo'lib, sohadagi eng muhim manba xizmat ko'rsatish sifati, xizmat turlarining ko'pligi, ma'lumot almashish jarayoni va iste'molning ko'rsatkichlari yordamida shakllanadi. Bu ma'lumotlarni boshqarish usullaridan biri aqlli turizm hisoblanadi.

Smart tushunchasi quyidagilar uchun ishlatiladi, jamiyatdagi va faoliyatning ko'plab sohalaridagi zamonaviy jarayonlarning avtomatlashuvi tavsiflarida. So'nggi paytlarda u aqlli turizm deb nomlangan sayyohlik sohasiga ham qo'llanilmoqda. Endi bu tushunchalarni bog'lash zarurati paydo bo'ldi va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan turizmni shakllantirish, birinchi navbatda, sayyohning xatti-harakatlaridagi o'zgarishlar tufayli yuzaga kelgan. Biroq, shuni takidlash kerakki, smart turizm kontseptual mavzu darajasida ishlab chiqilmagan. Smart tushunchasi yangi sifat, ikki yoki undan ortiq tarkibiy qismlarning va raqamlashtirish jarayonlarining birlashtirganda, ulardan biri texnologik yangilik sifatida shakllanishidir. Tadqiqotchilarning takidlashicha, "Smart" so'zi asoslangan texnologik, iqtisodiy va ijtimoiy voqealarni tavsiflaydi va u IT texnologiyalariga asoslangan muayyan ma'lumotlar bazalari, ulanish va ma'lumot almashishning yangi usullariga asoslanadi (Gretzel, Sigala and etc., 2015) [3].

Aqlli turizm fenomeni turizm deb talqin qilinishi mumkin, unda doimiy va raqamli texnologiya elementlardan muntazam foydalanish sayyoh uchun qo'shimcha sayohat qiymatini yaratishga olib

keladi. Ushbu ta'rifga e'tibor qaratadigan bo'lsak qo'shimcha qiymatga ega bo'lish uchun sayyoh turistik xizmatlarda aqlli texnologiyalardan foydalanib kerakki manzillarni yoki xizmatlarni topa oladi, marketing nuqtai nazaridan, bu aqlli turizmning asosiy afzalligi hisoblanadi [4].

Sun'iy intellekt katta ma'lumotlar, 5G va boshqa texnologiyalarning rivojlanishi bilan aqlli sayyohlik attraksionlarini (STA) dunyoda keng tarqalishiga sabab bo'ldi. Shu bilan birga, STA xizmat ko'rsatishda texnologiyalardan foydalangan holda amalga oshiriladi. Sayyohlarning qoniqishi STA sifat menejmentining asosiy jihati bo'lib xizmat qiladi (Platov Y., Zikirova va boshqalar, 2020) [4].

Turizm sohasida aqlli texnologiyalar ko'plab ilg'or texnologiyalardan, jumladan, yaqin atrofdagi aloqa (NFC), Wi-Fi va boshqa tarmoqlar, shuningdek, mobil texnologiyalar, iBeacons, aqlli teglar, mobil ilovalar, smart-kartalar, so'nggi avlod veb-saytlari, ijtimoiy tarmoqlar, chatbotlar va boshqalardan iborat bo'lishi mumkin. [5,6]

Aqlli turizm konsepsiyasi prinsiplardan keng foydalanishga asos solingan va barqarorlikka olib boruvchi yo'nalishlarni o'z ichiga olgan keng tushunchalar jamlanmasidir, chunki barqarorlik mavjud bo'lmasa uni aqlli deb hisoblash mumkin emas. Shunday qilib, sayyohlik yo'nalishida qo'llaniladigan aqlli texnologiyalar mamlakatning barcha aholisini hayot sifatini yaxshilash orqali uning asosiy muammolarini hal qilishga qaratilgandir. Zarur aqlli xizmatlar bilan muvofiqlashtirilgan texnologiyalar, aqlli yo'nalishlarni yaratish uchun barqaror turistik ishlab chiqarish va iste'mol qilish tizimi mavjudligidandir. Asosiy yo'nalishlar bunday tizimning ishlashini ta'minlaydi, ijtimoiy va iqtisodiy adolat, axborotni boshqarish va ijobiy sayohat tajribalarini shakllantiradi. Intellektual yondashuv barqaror rivojlanish sharoitida turizm texnologiyasining yuksalishini nazarda tutadi va sayyohlik tajribasida qo'llaniladi [7].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

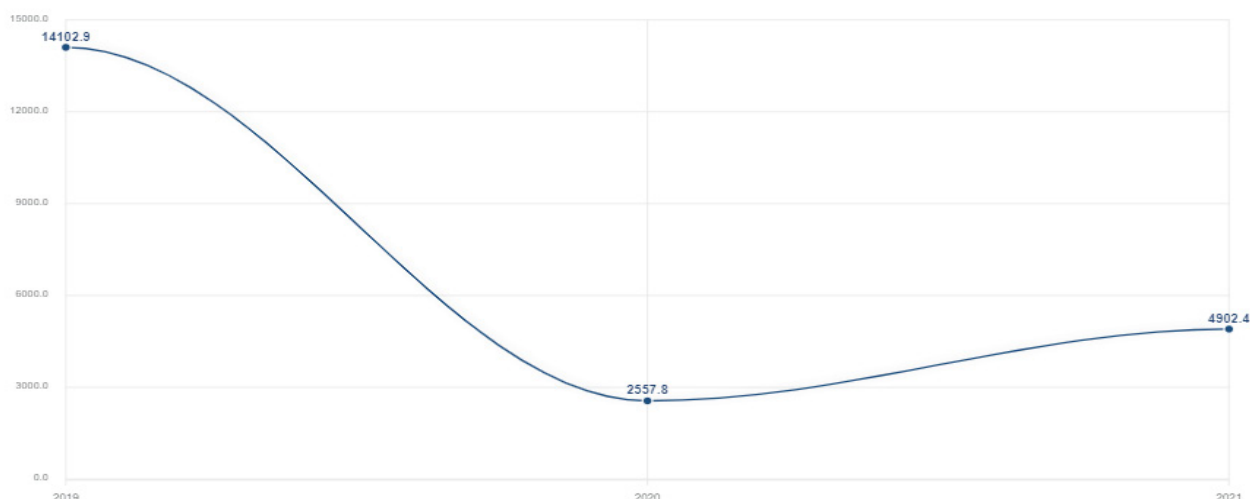
Tadqiqot ishida respublikamiz iqtisodiyotining transformatsiyalashuvi jarayonlari hamda jahonda yuz berayotgan turli iqtisodiy o'zgarishlar, turizm sohasini kompleks rivojlantirish, turizm rivojlantirishining iqtisodiy samaradorligini oshirishning obyektiv zarurati va ahamiyati o'rganilib, mazkur yo'nalish bo'yicha olimlar va mutahassislarning fikrlariga tayangan holda kuzatish, analiz, baholash, guruhlash, qiyosiy tahlil kabi usullar orqali turizmga aqlli turizmning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash darajalari bo'yicha ba'zi tavsiyalar ishlab chiqilgan. Asosiy g'oya quyidagilardan iborat, turistik diqqatga sazovor joylarda tegishli yondashuvlarni qo'llab, tashrif buyuruvchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun aqlli texnologiyalardan yetarli darajada foydalanish va ularning tashrifini yanada jozibali, qiziqarli va esda qolarli qilishni ko'zda tutadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 15-iyundagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatning rivojlanish holatini reyting baholash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 373-son qaroriga asosan iqtisodiyot tarmoqlari, ijtimoiy soha va hududlarda raqamli iqtisodiyot va elektron hukumat rivojlanish holatini baholashning yagona reyting baholash tizimini joriy etish orqali kelgusida raqamli rivojlanishning tarmoq va hududiy dasturlarini ishlab chiqish uchun baholash jarayonlarini idoralararo muvofiqlashtirishning samarali tizimi joriy etildi [8].

Shu bilan bir qatorda mamlakatimizda turizm sohasida ham zamonaviy texnologiyalarning qanchalik muhimligi va o'ziga xos jihatlarni rivojlanish tendensiyalarida ham, asosan bu sohada amalga oshirilib kelinayotgan va amaliyotga joriy etilayotgan loyihalarda ham namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqotimizning maqsadi turizmga aqlli texnologiyalarni qo'llashning istiqbollarini ochib berish va aqlli turizmni rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosa va takliflarni ishlab chiqishdan iborat. Turistik diqqatga sazovor joylarga tegishli yondashuvlardan kelib chiqib tashrif buyuruvchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun aqlli texnologiyalardan yetarli darajada foydalanish va ularning tashrifini yanada jozibali, qiziqarli va esda qolarli qilish. Yana mamlakatimizda AKT sohasini yanada rivojlantirish lozim.

To'g'ridan-to'g'ri turizmda yaratilgan yalpi ichki mahsulot

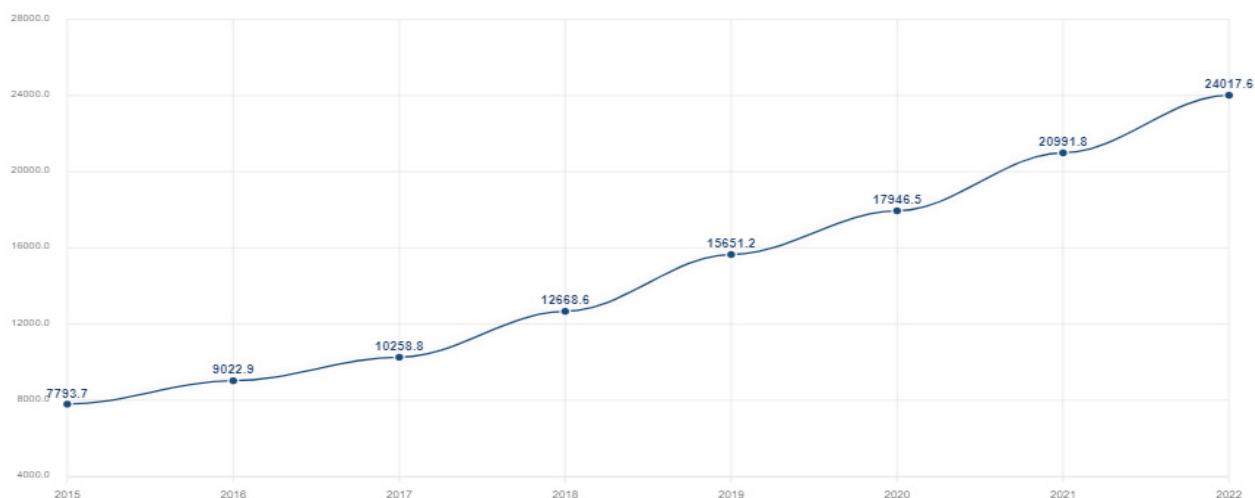
1-rasm: Turizmda yaratilgan YaIM hajmi (mlrd. so'm)[13]

1-rasmdan ko'rishimiz mumkinki turizmda yaratilgan YaIM hajmi 2020-yilda pandemiya sababli o'z jozibadorligini yo'qotgan va 2021-yilga kelib turistlar soni ortishni boshlashi bilan turizmning ham ulushi ortishni boshlagan, 2021-yilda 2020-yilga nisbatan 2344,6 mlrd. so'mga yoki 52 %ga o'sgan.

Iste'molchilar (turistlar) ehtiyojini aniqlash uzoq davom etadigan jarayon bo'lib ular quyidagilarga bo'linadi:

- sayohatdan oldingi tayyorgarlik bosqichi;
- faol turizm bosqichi;
- sayohatdan keyingi fikrlash bosqichi.

Tayyorgarlik bosqichi (sayohatdan oldin) ma'lumot qidirish, qaror qabul qilish va sotib olish jarayonlari bilan ifodalanadi. Faol bosqichda iste'molchi tanlagan hududning o'zida joylashgan faol elementlari bilan o'zaro aloqada bo'lishi nazarda tutiladi. Bunda qiymat ishtirok etadi va jalb qilish orqali yaratiladi. Va nihoyat, fikrlash (aks ettiruvchi) bosqichi turistning xotirasini o'z ichiga oladi ya'ni taassurotlarini bayon etish bosqichidir.

Internet tarmog'iga mobil aloqa orqali ulangan abonentlar soni

2-rasm: Internet tarmog'iga mobil aloqa orqali ulangan abonentlar soni (ming kishi)[14]

2-rasm asosida aytishimiz mumkinki yildan-yilga mobil aloqa yordamida internet saytlardan foydalanuvchilar soni ortib bormoqda, bu esa turizmga aqlli texnologiyalardan foydalanishga ehtiyoj ko'payotganini anglatadi va shu bilan birga mavzuning dolzarbligini ham ko'rsatib beradi.

Tadqiqotimiz uchun turistlar ko'p uchraydigan Toshkent shahrida joylashgan Hazrati Imom majmuasini oldik. Chunki bu majmua turistik diqqatga sazovor va tadqiq qilish uchun eng mos hududlardan biri hisoblanadi. Hudud bizga quyidagilarni taminlashga qodir:

- iste'molchilarning xatti-harakatlarini o'rganishga kompleks yondashuvlarni shakllantirish;
- sotib olish yo'lining bosqichlarini ochib berish;
- aqlli texnologiyalarning tashrif tajribasiga ta'siri bo'yicha tadqiqot farazlarini shakllantirishga imkon beradi.

So'nggi paytlarda sayyohlar sayohatning barcha bosqichlarida ko'plab aqlli texnologiyalardan foydalanmoqdalar. Dastlabki bosqich: tashrif buyurishdan oldin sayyohlar sayyohlik xizmatlari haqida malumot topish va turistik diqqatga sazovor joylarni tanlash, shuningdek bron qilish uchun aqlli texnologiyalardan foydalanadilar, sayohat qilish uchun zarur bo'lgan turistik mahsulotlar va xizmatlarni onlayn internet orqali izlaydilar. Bu esa aqlli texnologiyalarni qo'llash orqali ularga mamlakat jozibadorligi ko'rsatib berishga yordam beradi.

Qidiruv, taqqoslash va rejalashtirish jarayonida sayyohlar avvalo haqiqiy sharhlarga ishonishadi ya'ni ijtimoiy tarmoqlardagi tajriba va tavsiyalarga chunki turistik mahsulotni sotib olish ma'lum bir xavf bilan birga kelishi mumkin. Ko'pincha raqamli platformalarda joylashtirilgan foydalanuvchi tomonidan yaratilgan ma'lumotlarga qarab qaror qabul qilinadi. Bu turistik diqqatga sazovor joylar haqida ma'lumot bo'lib bu xavfni minimallashtirish uchun juda foydali qaror qabul qilishdir.

Aqlli texnologiyalar sayyohlarga diqqatga sazovor joylariga o'z takliflarini yanada qulay va arzonroq qilishga imkon beradi. Mobil turistik qo'llanmalar, mobil tizimlar, navigatsiya tizimlari, naqd pulsiz va kontaktsiz to'lovlar tizimlari, ortiqcha yuklarni boshqarish tizimlari eng ko'p ishlatiladigan intellektual texnologiyalardir. Bunday texnologiyalar sayyohlarning tashrif buyurish jarayonini boshqarish qobiliyatini oshiradi. O'z navbatida, bu tashrif davomida ijobiy hislar shakllanishiga olib keladi va shu bilan sayyohlarning zavq tuyg'usini yaxshilaydi. Mobil qurilmalar sayohat paytida ma'lumot va muloqotga kirishishni ta'minlash uchun ishlatiladi va bu turistlar uchun qulaydir.

Aqlli texnologiyalar sayohatning faol bosqichiga ijobiy ta'sir krsatadi, moslashuvchanlikni oshiradi, qulaylikni ta'minlaydi va shakllanishiga yordam beradi. Aqlli texnologiyalar sayyohlarga muammolarni aniqlash va hal qilishga yordam berishi mumkin deb taxmin qilamiz. Ikki oy davomida olib borilgan tadqiqotlarimizda 416 ta so'rovnoma yig'ildi. Uni 1-jadvalda ko'rishimiz mumkin (1-jadval).

1-jadval: Respondentlarning demografik profili[15]

Xarakteristikasi	Foizi
Jinsi	
Ayollar	62
Erkaklar	48
Yoshi	
18-30	64
31-50	26
51+	10
Bandlik	
Oquvchi va talabalar	36
Ishlayotgan	54
Ishsiz	2
Nafaqaxo'r	8

Xuddi shu manbaga ko'ra tahlil natijalari 2-jadvalda keltirildi. Ya'ni:

2-jadval: Tahlil natijalari (foizda)[15]

Ko'rsatkichlar	Dastlabki bosqich	Faol bosqich	Refleks bosqichi
Ma'lumotni qidirish va yig'ish	0,713		
Xatarni minimallashtirish	0,635		
Qiziqishning shakllanishi	0,751		
Ishonch hosil qilish	0,728		
Navigatsiya va aloqadan foydalanish		0,698	
Qulayliklar bilan ta'minlanish		0,705	
Moslashuvchanlik (tuyg'u va zavq)		0,743	
Qisqa muddatli qarorlar qabul qilish		0,571	
Xotiralarning to'planishi		0,794	
Xotiralarni esga olish			0,754
Tajriba almashish			0,711
Baholash			0,772

Taqdim etilgan natijalar tadqiqotimiz tahminlarini tasdiqlanganini ko'rsatadi. Aqlli texnologiyalar "mijoz sayohatining" barcha bosqichiga ta'sir etib, turistik diqqatga sazovor joylarga tashrif buyurishda ijobiy tajriba yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotimiz natijasida turistlar tomonidan qo'llaniladigan intellektual texnologiyalar turistik diqqatga sazovor joylarga tashrif buyurishning ijobiy tajribasini shakllantirish uchun sharoit yaratishi aniqlandi. Sayyohlar yuqori sifatli tajribaga katta umid qiladilar. Bu umidlar shartli texnologiya bilan qamrab olingan va texnologik taraqqiyot bilan mustahkamlangan. Binobarin, turistik diqqatga sazovor joylar o'z tashrif buyuruvchilari uchun takliflarini yaratishi, xizmat ko'rsatishda ustunlik qiluvchi infrazuzilma va xizmatlarni amalga oshirishi kerak. Bu borada aqlli turizm texnologiyalaridan foydalanish vaqtini tejashga va turistik joziabadorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Aqlli texnologiyalar turistlarning ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi va ular to'g'ri ishlab chiqilgan bo'lsa, turistlarni maroqli sayohatini, ularning umidlarini tasdiqlashga yordam beradigan vositadir. Ushbu texnologiyalar tashrif buyuruvchilarning ijobiy va esda qolarli tajribasini yaratish uchun samarali ishlatilishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, tadqiqot natijalari turistlarning taxminlari va talablariga muvofiq turistik diqqatga sazovor joylar tomonidan aqlli texnologiyalarni mos ravishda loyihalash va ulardan foydalanish yo'nalishlarini ko'rsatadi. Aqlli texnologiyalardan to'g'ri foydalanish qiziqarli va esda qolarli tajribalarni yaratishga yordam beradi, bu aqlli turizmni boshqarish tizimiga jalb qilingan har bir kishi uchun juda muhim manbaadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdo K. (2020), "Impact of Tourism Activities on Sustainable Community Development" Proceedings of the 3rd International Conference on Economics and Social Sciences, Bucharest University of Economic Studies, Sciendo, pp.–694-704.
2. Yin H. and Zhu Y., (2021) "The influence of big data and informatization on tourism industry", 2017 International Conference on Behavioral, Economic, Socio-cultural Computing (BESC), Krakow, Poland, pp. –1-5.
3. Gretzel U., Sigala M., Xiang Z. and Koo.C. (2015), "Smart tourism: foundations and developments", Electronic markets, 25 (3), pp. –179-188.
4. Platov A.V., Zikirova Sh.S., Podsevalova E.N. and Lysoivanenko E.N. (2020), "Application of the e-satisfaction model for non-cash transactions in digital tourism", Economics: yesterday, today, tomorrow, 10 (8A), pp.–409-417.
5. Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., Koo, C. (2015), Smart tourism: foundations and developments. Electronic markets, 25 (3), pp. –179-188.
6. Huang, C. Goo, J., Nam, K., Yoo, C. (2017), Smart Tourism Technologies in Travel Planning: The Role of Exploration and Exploitation. Information & Management Information & Management, 54 (6), pp. 757-770.
7. Hunter W. C., Chung N., Gretzel U. and Koo C. (2015), "Constructivist research in smart tourism", Asia Pacific Journal of Information Systems, 25 (1), pp. –105–120.
8. Davlat boshqaruvi organlari, xojalik birlashmalari va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari hamda hududlarni raqamli transformatsiya holatini reyting baholash tartibi to'g'risida nizom. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 15-iyundagi 373-son qaroriga ilova. <https://www.lex.uz>
9. <https://www.dreambigtravelfarblog.com/blog/us-travel-tourism-statistics>.
10. <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>.
11. <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>.
12. Ибрагимов, Н.С. Туристик ҳудудни барқарор ривожлантиришнинг устувор йўналишлари / монография / Н.С. Ибрагимов. - Бухоро : "Sadriddin Salim Buxoriy" Durdona nashriyoti, 2020.–204 б.
13. <https://siat.stat.uz/reports-filed/3347/line-data>
14. <https://siat.stat.uz/reports-filed/3179/line-data>
15. Muallif tomonidan ilmiy tadqiqotning so'rovnomasi usuli yordamida olingan ma'lumotlar asosida shakllantirildi

MUNDARIJA

1-ШУЪБА

ЎЗБЕКИСТОНДА SMART-ТУРИЗМНИ ЗАМОНАВИЙ ПРИНЦИПЛАРИ АСОСИДА РИВОЖЛАНТИРИШ ВА БУНДА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ

Ўзбекистонда Smart-туризмни ривожлантириш истиқболлари.....	5
Конгратбай Авезимбетович Шарипов	
Рақамли инновацион технологиялардан туризмда самарали фойдаланиш йўллари	7
Эшов Мансур Пулатович	
Туристтик кластерларнинг технологик платформасини ишлаб чиқиш.....	10
Абдурахмонова Гулнора Каландаровна	
Tourism Development in Uzbekistan: Comprehensive Analysis of Current Trends and Future Prospects	13
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
Қорақалпоғистон Республикасида туризм соҳасининг янги йўналишларини ташкил этиш имкониятлари	17
Эштаев Алишер Абдуғаниевич, Хошимов Баҳром Баҳадирович	
Ўзбекистонда тоғ туризмнинг ривожлантириш йўналишлари	20
Ахмедов Икром Акрамович	
Туристтик-рекреацион ресурслари юқори бўлган минтақаларда кластерларни ташкил қилиш механизмлари	24
Норчаев Асатулло Норбўтаевич	
Развития смарт туризм в Узбекистане	28
Алиева М. Т.	
Smart Tourism Analysis and Future Trends.....	31
Safaeva Sayyora	
Opportunities for Developing Smart Tourism and Foreign Experience in Uzbekistan	34
Kabilova N. Sh.	
O'zbekiston turizmida XXI bozori va bunda Smart-turizmning o'rni.....	37
Mirzayev Temur	
Смарт-туризм: зарубежный опыт и перспективы его применения в Узбекистане.....	42
Хушназарова М. Г.	
Development of Smart Tourism in Uzbekistan	45
Narzullaeva Umidakhon, Abzalova Nozima	
O'zbekistonda turizm xizmatlari sohasining aholi bandligiga multiplikativ ta'siri	48
To'rabekov Sohibjon Sherboy o'g'li	
Smart-turizmni xorijiy tajribalar asosida rivojlantirish istiqbollari.....	53
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li, Nishonboyev Doniyor Erkinjon o'g'li	
Smart-turizm: xorijiy tajriba va uni O'zbekistonda qo'llash istiqbollari.....	55
Ulugboyeva Ezozahon Inomjanovna	
O'zbekistonning Smart-turizm salohiyatini jahon turizm bozorida targ'ib qilishning zamonaviy marketing strategiyalari.....	58
Fayyoza Ahmedova Rashidovna	

Modern Trends in the Development of Tourism and the Experience of Foreign Countries in the Application of Smart Innovations in Personnel Training.....	62
Iskandarova Nargiza Mashrabjonovna	
The Main Role of Smart – Tourism in Modern XXI Century Uzbekistan as an Example.....	65
Narzullayeva Fariza Akmalevna, Saydaliyeva Feruza Bakhtiyorovna	
How Does Smart Tourism Support Sustainable Tourism Development: the Case of Uzbekistan	67
Khusniddin Egamnazarov	
Appearances, Classification and Application of Smart Tourism.....	70
Akhmadjanova Mukhtasarkhan Anvar qizi, Sharifboyeva Fazilatxon Odilbek qizi, Dadamirzayev Sarvarbek Ulug‘bek o‘g‘li	
Фарғона водийсининг қишлоқ аҳоли пунктларида агротуризмни ривожлантиришнинг стратегик режасини ва смарт-технология концепциясини ишлаб чиқиш бўйича услубий ёндашувлар.....	74
Жумабаева Дилафруз Тожиidinovna	
Butun jahon Smart-turizmi bozorining rivojlanish xususiyatlari.....	78
Ravshanov To‘yli Gulmurodovich	
Основные тенденции развития смарт туризма в условиях цифровой экономики в Республике Узбекистан.....	81
Салиева Екатерина Сергеевна	
Развитие Смарт-туризма в Узбекистане на основе современных принципов и использования зарубежного опыта.....	84
Ахмеджанова Ирада Усмановна, Халилова Нодира Абдухамид қизи	
Будущая роль Смарт-туризма на мировом туристическом рынке.....	88
Уралова Матлюба Ахоровна	
Проблемы и перспективы развития Smart-туризма в Узбекистане.....	95
Очилова Хилола Фармоновна, Раимова Севара Ойбековна	
Перспективы развития Смарт-туризма в Республике Узбекистан на основе современных технологий и использования зарубежного опыта.....	102
Рустамов Абдор Равшан угли	
Перспективы развития зелёного смарт туризма в Республики Узбекистан.....	106
Расулова Нигора Юсуповна	
Перспективы развития смарт туризма в Узбекистане на основе современных принципов	110
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна	
Перспективные направления развития смарт туризма в Узбекистане	113
Гузал Шеровна Хонкелдиева	
Развитие культурного Смарт-туризма в Узбекистане, с использованием опыта зарубежной компании «POLYMEDIA»	116
Караева Алёна Викторовна	
Turistik xizmatlar bozorini shakllantirishning rekreatsion dinamikasi.....	118
Bahrieva Zarina Nasimovna	

2-ШУЪБА

SMART-ТУРИЗМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АСОСИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ

Main Features of Smart Tourism Organization	121
Narzullaeva Umidakhon	
The Role Smart-City Infrastructure in the Tourism and Architecture	124
Mukhlisa Akromova Saydimukhtor qizi	
The Main Components of the Development of “Smart” Tourism in the Region	130
Agzamova Nargiza Gapurovna	

Туризм соҳасида рақамли технологиялар орқали смарт туризмни ташкил этишнинг асосий хусусиятлари	135
Ҳамдамов Амриддин Ҳамдам ўғли	
Минтақа туризмни ривожлантиришда хизмат кўрсатиш корхоналарининг smart-ахборот моделлари асосида ривожланиши	140
Ш.Х.Мухитдинов	
Analysis of Cases of Use of Smart Technologies in Tourism and Hotel Enterprises.....	146
Hamidova Muxtasarxon Iqboljon qizi, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Tarixiy shaharlarda turizmni rivojlanishida raqamli texnologiyalarning o'rni.....	152
Ro'zibayeva Zulayho Baxrombek qizi	
Turizm sohasi rivojlanishida Smart-turizmning o'rni	159
Dadamuxamedova Mushtariy Maxmudjon qizi	
Mamlakatimizda turizm sohasini raqamlashtirish va boshqarishni takomillashtirish	162
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
Development of Smart Tourism in Uzbekistan Based on Modern Principles and Using Foreign Experience.....	165
Gulrukh Yusupova, Nilufarkhon Ashuralieva	
Jizzax viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida turizmning ahamiyati va roli: yangicha Smart yo'nalishlar va mexanizmlar	168
Aynakulov Muxitdin Abduxamidovich	
The Role of Smart Technologies in the Development of Agrotourism	172
Yoriyeva Farangiz Murodilloyevna	
Turizmning rivojlanishini barqarorlashtirishda prognozlashning mohiyati va obyekti.....	175
Axmadjanova Muxtasarxon Anvar qizi, Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'gli, Sharifboyeva Fazilat Odilbek qizi	
The Main Trends in the Development of Digital Tourism in Uzbekistan.....	181
Ismailova Sayyora Ulugbekovna	
Jahon ziyorat turizmi obyektlarining turizm rivojlanishiga ta'siri.....	186
Karimova Maftuna Komiljon qizi	
The Future of Smart Tourism: Transforming Travel Experiences	191
Oppokkhonov Nurmukhammad	
Sayyohlik yo'nalishlariga tashrif buyuruvchilar uchun aqlli texnologiyalarning ahamiyati	193
To'xtayeva Xurshida Farhodovna	
O'zbekistonda Smart-turizmni rivojlantirish choralari.....	200
Raximova Dilfuza Mirzakasimovna	
Exploring Smart Tourism: Lessons From Abroad and Opportunities for Uzbekistan	206
Nasiba Mukhtorova, Zohid Askarov, Angelo Battaglia	
Smart Tourism: Pros, Cons and Potential Future Development	215
Baratov Asadbek	
Turistik destinatsiyalarni boshqarish orqali turistik mintaqalarni rivojlantirish.....	218
Toirova Nozima Miraxmad qizi	
Основные компоненты развития смарт туризма в Ташкентском регионе: перспективы и вызовы	223
Зиёвиддинова Тарона Ойбек кизи	
Инновационные тенденции применения умных технологий в развитии туризма и гостиничного бизнеса.....	226
Мусаева Сайёра Абдивахитовна	
Цифровизация как важнейший двигатель индустрии туризма.....	234
Абидова Д.	

Путешествие будущего: формирование и инновационное развитие направления Смарт-туризм	239
Курашева Валерия Олеговна, Ивонина Наталья Викторовна	
Основные особенности организации смарт-агротуризма в Узбекистане.....	241
Анваров Нодир Аллаёрович	

3-ШУЪБА

ЎЗБЕКИСТОННИНГ SMART-ТУРИЗМ САЛОҲИЯТИНИ ЖАҲОН ТУРИЗМ БОЗОРИДА ТАРҒИБ ҚИЛИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МАРКЕТИНГ СТРАТЕГИЯЛАРИ

Enhancing Marketing Strategy for the Development of Mountain Tourism.....	255
Mavlanov Golibjon Mahammad o'g'li	
Smart Destination Management: Challenges and Practices	258
Nurmukhammad Oppokkxonov	
O'zbekistonda qishloq turizmining shakllanish va rivojlanishi.....	260
Usmonov Sardor	
Фарғона водийсида туризм соҳасини ривожлантиришнинг ҳудудий дифференциал хусусиятлари	263
Максумов Азизхон Нодиржон ўғли	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning jahon tajribasi muammo va istiqbollar	268
Aynaqulov Xusniddin Abduxamidovich, Teshayeva Farida Shuxrat qizi	
Hududlarda Smart-turizmni rivojlantirishda xorij tajribasini qo'llash istiqbollari.....	271
Islomova Dilrabo Salomovna	
Consideration of Positive and Negative Impacts of Smart Tourism on Destination Branding, Case of Uzbekistan	274
Ms. Yulduz Yakubova	
Analysis of the State of Use of Smart Technology in Hotels.....	276
Uralova Dilbar Anorbayevna, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Turizm sohasi orqali aholi bandligini ta'minlash yo'llari	281
Matkbulova Dilorom Xalilullayevna	
Smart-turizmni tashkil etishning asosiy xususiyatlari	284
Uralova Matlyuba Axrorovna	
O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida turizm sohasining o'rni.....	286
Matchanov Azizbek Umirbek o'g'li	
Mehmonxona xo'jaligida yashil texnologiyalarni joriy qilish.....	289
Xakimova Nargiza Axadjon qizi	
Mamlakatimizda Smart-turizmni rivojlantirish masalalari va iqtisodiyotda tutgan o'rni.....	293
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li, Nishonboyev Doniyor Erkinjon o'g'li	
Dam olish turizmida Smart parklarning o'rni	295
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Rekreatsiya turizmni rivojlantirishda Smart texnologiyalardan foydalanish	297
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Smart Tourism: Foreign Experience and Prospects for Its Application in Uzbekistan.....	299
Avezova Nilufar	
Использование BIG DATA и AI для реинвентаризации маркетинга туризма в Узбекистане: новые перспективы в глобальной конкуренции.....	304
Турабекова Фарангиз Наримонбек кизи	
Проблема в смарт туризме	310
Аскаралиева Муштарий Баходировна	

Смарт туризм в Узбекистане: новые подходы и современные решения	313
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Смарт туризм в Узбекистане: новые возможности и вызовы.....	315
Бекмурадова Лайло Турсунмаматовна	
Влияние цифровых технологий на развитие туристского рынка в Узбекистане	323
Мустаева Шохида Саъдуллаевна	

4-ШУЪБА

ТУРИЗМ ВА ТАЪЛИМ: ШАРТ-ШАРОИТИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ

Таълим туризми тушунчаси моҳияти ва уни ривожлантиришнинг хориж тажрибалари	327
Саъдуллаева Гулноза Содиқ қизи	
Toshkent viloyatida agroturizm obyektlarini rivojlantirish va kadrlar salohiyatini oshirish istiqbollari.....	330
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna	
Smart-turizm faoliyatini boshqarish jarayoniga yondashuvlar	337
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Ilmiy faoliyani rivojlantirishda ta'lim tashkilotlaridan maqsadli foydalanish.....	341
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
Turistik xizmatlarning reklamasini amalga oshirishda ijtimoiy tarmoqlarning ahamiyati	349
O. A. Norbo'tayev	
Ta'lim turizmining mohiyati va uni O'zbekistonda rivojlantirish imkoniyatlari.....	351
Jiyanov Uktam Panjievich	
Smart Tourism and Education: Conditions and Prospects in Uzbekistan	354
Gulrukh Yusupova, Sabina Turakulova	
Uzbekistan: Theory and Practice of Personnel Training for Tourism.....	361
Ochilova Hilola Farmonovna	
Marketing strategiyalarini qo'llash orqali mamlakat turizm bozorini rivojlantirish istiqbollari	365
Nurfayzieva Moxinur Zayniddinovna	
Turistik mahsulotlar shakllanishi bo'yicha nazariy yondashuvlar va narxlar tahlili	372
Imomov Sanjar Muxammadievich	
Mehmonxona sohasida Big Data texnologiyalarini qo'llash	376
Shermakhmadova Zarina Shavkat qizi	
Promoting Environmental Entrepreneurship And Innovation in a Green Economy.....	379
Embergenova Anjim Aydosbaevna	
Turizm xizmatlari eksportini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologilayar ta'siri	381
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Samarali marketing strategiyalari orqali O'zbekistonni raqobatbardosh turizm yo'nalishi sifatida jonlantirish	385
Xusniddinova Munavvar Sur'at qizi	
O'zbekistonda Smart-turizmni zamonaviy prinsiplari asosida rivojlantirish va bunda xorij tajribasidan foydalanish.....	388
Tojiboyev Toxirjon Zoxirjon o'g'li	
Mehmonxona va xizmatlar bozorini takomillashtirish, mehmonxonalarda smart mehmonxona xizmatlarning tizimini joriy qilish	391
Mansurov Zokir Xusanovich	

Туризмни қўллаб-қувватлаш жамғармасининг соҳа ривожини молиялаштиришдаги аҳамияти.....	394
Примова Нигора Икром қизи	
Turizm – dunyo madaniyatiga ko‘prik.....	397
Abdullayeva Nilufar Sultanbayevna	
Key Features of Digital Advertising Development in Tourism in Uzbekistan.....	399
Mirziyo Sodikov Odiljon ogli	
Xizmat ko‘rsatish tarmoqlarida turizm va bank xizmatlarini bog‘liqliklari.....	404
Xakimov Zoxid Norbo‘tayeich	
Innovative Management in Smart Tourism: a Digital Economy Imperative for Tourist Enterprises.....	406
Mamanov Mukhammadamin	
The Role of The Capacity of Service Personnel in the Organization of the Quality Service Process in Hotel Enterprises.....	409
Rakhmonova Nigina Anvarovna	
Развитие умного туризма – перспектива кадров в сфере туризма.....	412
Бухарова Нигора Газиёвна	
Состояние гостиничного бизнеса в Самарканде и важность его развития	415
Мардонова Дилрабо Ширинбоевна	
Организационно-экономический механизм развития туристических комплексов.....	418
Хомидов Қаххорали Қурбонали ўғли	

5-ШУЪБА

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Қорақалпоғистон Республикасида туризмни ривожлантириш имкониятлари.....	422
Эштаев Алишер Абдуғаниевич, Маткаримов Жаҳонгир	
Вопросы развития Smart-туризма в Республике Каракалпакистан	425
Абдувахидов Абдумалик Махкамович	
Qoraqalpog‘istonning o‘ziga xos madaniy va tarixiy merosi.....	427
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O‘zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish istiqbollari.....	429
Matkbulova Dilorom, Abdug‘aniyev Toxirjon	
Соғломлаштириш туризми фаолиятини бошқаришда туристик кластерларни шакллантириш механизмларини баҳолаш.....	432
Ғофуров Азизбек Умаржонович	
Qoraqalpog‘iston Respublikasining o‘ziga xos ekologik merosi.....	435
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Qoraqalpoq o‘lkasi turizm istiqbollari.....	437
Dehqonov Burxon Rustamovich	
Implementing Smart Tourism Strategies in Karakalpakstan.....	439
Mukhanov Murod Mukhan ugli	
Qoraqalpog‘iston Respublikasi turizm sektoridagi integratsiyaning nazariy asoslari.....	442
Xalimova Fayyoz Nafasovna	
Qoraqalpoqiston Respublikasida turizmni rivojlanish yo‘llari	445
Xushnazarova Maxzuna Gulamjonovna	
Turistik hududlarda turizmning barqaror rivojlanish konsepsiyalariga yondashuvlar	452
A. Asraqulov	

Минтақада туризм соҳасини бошқаришнинг ўзига хос хусусияти	455
Ембергенова Анжим Айдосбаевна	
Perspectives for the Further Development of Smart Tourism in Uzbekistan	460
Akhunova Shokhistakhon Nomanjanovna, Askarov Farhod Rakhmatovich	
Қорақалпоғистон Республикаси ички туризм йўналишлари.....	465
Норчаев Н. А.	
Qoraqalpog'iston Respublikasida turizmni rivojlantirish tendensiyalari	467
Islamova Qunduzxon Ikromboy qizi	
Тенденции развития Смарт-туризма в Республике Каракалпакстан	469
Очилова Х. Ф., Нагметуллаев А. А.	
Тенденции развития зеленого туризма в Республике Каракалпакстан.....	472
Расулова Нигора Юсуповна	
Перспективы развития смарт туризма в Республике Каракалпакстан.....	475
Косбергенова Нурзия Кудайбергеновна	
Role of social media in promoting Sustainable Tourism in Uzbekistan	477
Ms. Nigina Kurbonova, Dr. Shalki	
Jahonda ta'lim turizmining rivojlanish tendensiyalari	487
Uktam Jiyanov, Maksudova Shahlo	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshrishda "Smart-turizm" xizmatlaridan maqsadli foydalanish.....	490
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
The role of tourism industry in the country's economy	497
Gofurova Vasila Odiljon qizi	
Tourism Impacts GDP Growth (and Decline).....	500
Gofurova Vasila Odiljon qizi	
Smart turizm texnologiyalarining sayyohlarning xatti-harakatlari, sayohatdan qoniqishlari va baxtli his qilishlariga ta'siri	503
Munajat Isakdjanova Inog'omovna	
Sayohat va turizm rivojlanish indeksi	507
Raxmonova Nilufar Yorqinovna	
O'zbekistonda smart turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	512
Kamoliddin Jahongirov	
Xalqaro turizm bozorida ta'lim turizmining o'rni va rivojlanish xususiyatlari	514
Ominaxon Ababaxriyeva, Kamoliddin Jahongirov	
Functional composition of irrealis	517
Ochilova Noila Farmonovna	
Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish mohiyati	519
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyotida zamonaviy logistika tizimlari mohiyati	521
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	524
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot”
jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.